

gorúan egyéni bánásmód mellett a testi fenyíték teljesen mellőzhető, enélkül is korán rá lehet a gyermekeket szoktatni a tisztaságra és pontosságra, csak meg kell találni ennek is a módját: kellő időben, kellő módon figyelmeztessük a gyermeket arra, hogy mit kell tennie. Engedelmisségre sem a pálcza tanítja meg a gyermekek. Ahol magyarázattal, felvilágosítással nem érünk célt, hadd érezze a gyermek cselekedeteinek természetes büntetését. Ne feledkezzünk meg azonban a legfontosabbról, a környezet példájáról. Adjunk alkalmat a gyermeknek arra, hogy csak jó példát lásson maga előtt és akkor magától aligha fog eszébe jutni, hogy másképp cselekedjék. A veréssel már csak azért sem érünk célt, mert gyakori veréssel eltompítjuk a gyermek lelkét, képtelenné tesszük arra, hogy finomabb ingerek is hassanak rá. Figyeljük meg gyermekeinket sok szeretettel és megértéssel, akkor meg fogjuk találni a leghelyesebb utat, amelyen vezetnünk kell őket.

*

Az igazságérzet fejlődése címen ír *Helene Goldbaum* Meumann folyóiratának nyolcadik kötetében. Stanley Hallt idézi, aki szerint: «Tökéletes igazmondás nehezen és későn jön meg és az iskolai élet annyira tele van a hazudozásra való kísértésekkel, hogy a becsületes gyermek az iskola legkritikább és legnemesebb produktuma. A tanító legfőbb célja e baj különböző alakjait megkülönböztetni és mindegyikre megtalálni a legjobb orvosságot.» Pedig az igazság felé törekvés megvan a legkisebb gyermekben is, bántja, ha őt félre akarják vezetni és így bizalmatlanná tesszük a gyermeket azzal, ha olyasmit mondunk neki, aminek a hamis voltáról előbb vagy utóbb meggyőződhetik. Ne hozzunk tehát a gyermek elé semmit, amelyet zsenge kora miatt még nem ismerhet meg, vagy adjunk ezekről az értelmének megfelelő általános felvilágosítást. Igazságszeretetének felkeltése és ébrentartása érdekében a gyermek valótlanságra való hajlandóságát kezdettől el kell nyomnunk, vagy legalább is meggátolnunk. Ha valótlanságot mondott, keressük meg az okát és ismertessük be vele hibáját. Legtöbbször jó hatással van az egyszerű szavakban való lelkére beszézés. Éreztessük a gyermekkel, hogy az őszinteség jutalma a bizalom, amelyet az igazmondástól való legkisebb eltérés megrendít. Túlságos szigorúsággal ne vigyük rá a gyermeket arra, hogy féltében hazudjon.

Másképen kell eljárni makacs hazudozásnál, ami beteges hajlandóságból következik. Nyílt beismerésre ne következék büntetés, hanem szerető hangunkkal tegyük a gyermeknek lelki szükségletévé az őszinteséget.

Itt is rendkívül nagy szerepe van a környezet példájának. A szülők gyakran mondanak olyan dolgokat gyermekeik előtt, amelyek valótlanságát azok is tudják. Az iskolában kapott feladatokban való segítség is a legtöbbször olyan, hogy abból a gyermek csak hazudni tanul. De az iskola is ráviheti hazudozásra a gyermeket, ha nagyon sokat kíván tőle, amit a gyermek nem tud elvégezni. A tanító még tréfából se mondjon valótlan-ságot, ha pedig tévedett, ismerje be nyíltan. A gyermek egész környezetét hassa át az igazmondás szeretete, hogy a gyermeknek sohase legyen alkalma a legkisebb valótlan-sággal és hibával sem találkozni, mert csak így kelthetjük fel benne az igazság érzését és szeretetét.

*

Középiskola és közvélemény. A középiskola nemcsak nálunk, hanem Németországban is heves, sokszor gyűlöletes támadásoknak van kitéve, amelyek nagyon megnehezítik az iskola munkáját. Ennek a jelenségnek az okait kutatja *H. Weimer*, a *Matthias-féle Monatschrift für höhere Schulen* novemberi füzetének. A középiskolák egyenjogúsítását csak úgy lehetett kivívni, ha a szakemberek a nagyközönség és a sajtó támogatását is megnyerhették. Ezalatt a küzdelem alatt mindkét fél erős, sokszor igaztalan kritikát gyakorolt egymáson, de ha a bírálók sok állításukat ma már nem is írná alá ezt a két kritikát, most a közönség és a sajtó egyesíti és együtt használja fel a középiskolák ellen. Hasonló következménnyel járt minden küzdelem, amelyet az iskola emberei egymással szemben folytattak, de a közönséget is bevonták a küzdelembe. Ilyen volt a nyelvi oktatás módszere, a vallástanítás, a természettudományi oktatás stb. reformjára irányuló küzdelem. A küzdelem szép eredményekre vezetett, de a vezetés módja megteremtette a maga gyomját. — Mivel magasabb társadalmi álláshoz «bizonyítvány» kell, a szülők erőszakkal is azon vannak, hogy gyermekük megszerezze ezt a bizonyítványt és ha nem megy könnyen a dolog, az iskolát és a tanárt okolják, akik túlságos sokat követelnek, zaklatják a szegény gyermeket. A tanárságnak nem szabad tétlenül néznie ennek a gyűlöletnek az elharpózását, hanem fel kell vennie a küzdelmet vele szemben és pedig első sorban a sajtó útján. De meg kell ragadni erre minden alkalmat tanítógyűléseken épúgy mint a szülői értekezleteken és iskolatársak szövetkezeteiben. Rá kell mutatnunk, hogy nem az iskola, hanem a család és társadalom az a tényező, amely nem felel meg nevelőfeladatának. Ez a támadás előzze meg az iskola megtámadtatását, de ne legyen személyeskedő, gyűlöletes, hanem mindig az igazság és az ügy érdeke vezesse. De a legfontosabb dolog, hogy tekintsünk ma-